

FORMIDLINGSPLAN FOR JÆRMUSEET

2016 - 2018

Innhold

Innleing	4
Generelle føringar for formidlingsarbeidet.....	5
Formidling i museum	5
Den regionale og kulturelle forankringa for Jærmuseet si formidling.....	6
Etisk plattform	7
Formidling i Jærmuseet.....	8
A: Jærmuseet skal vera møteplass og arena for å formidla kunnskap og læring til det allmenne publikum, skular og næringsliv	8
Formidlingsplattform	8
Målgrupper	8
Møte med publikum	9
Tema ved anlegga	9
B: Utvikla nye utstillingar og aktivisera utstillingane som hovudarena for formidling og undervisning	10
Utstillingar.....	10
C: Utvikling, kvalitetssikring og fornying av formidlingsmetodar	12
Aktivitetar	12
Publikasjonar	13
Årboka.....	13
Andre publikasjonar.....	13
Formidling ved dei ulike anlegga.....	14
Vitenfabrikken.....	14
Vitengarden	16
Science Circus.....	17
Garborgsenteret	18
Tungenes fyr	19
Temamusea – lokale anlegg.....	20
Varden Sjøredningsmuseum.....	20
Grødaland	21
Haugabakka.....	22
Limagarden og dei andre anlegga i Gjesdal	22
Vistnestunet.....	23

Flyhistorisk Museum Sola	25
Rogaland Krigshistorisk Museum.....	25

Innleiing

Jærmuseet er regionmuseum for kommunane Randaberg, Sola, Klepp, Time, Hå, Gjesdal og Sandnes, og regionalt vitensenter for Sørvestlandet. Jærmuseet har i dag 13 opne publikumsanlegg i dei sju kommunane, samt Science Circus – vårt «vitensenter på hjul». Kombinasjonen av museum og vitensenter gir Jærmuseet særlege utfordringar og moglegheiter. Kjerneaktiviteten i eit vitensenter er populærvitskapleg formidling av realfag gjennom interaktive utstillingar og eksperiment, og den pedagogiske verksemda vil ha eit sterkare fokus i eit vitensenter enn i eit tradisjonelt museum.

Men den historiske og regionale forankringa som regionmuseum gir ekstra styrke og fagleg tyngd til vitensenteravdelingane våre. Musea sin tilgang til og kunnskap om dokumentasjon, innsamling, samlingar, historie- og tradisjonskunnskap inneber at institusjonen lettare kan formidla naturvitskap og teknologi innanfor ei historisk, kulturell og allmenndannande ramme. Jærmuseet sin formidlingsplan er ein del av museet sitt planarbeid for å systematisera, samordna og kvalitetssikra verksemda. Planen vedkjem både tilsette, styret for museet, venneforeiningar, vertskommunar, sponsorar og andre eksterne samarbeidspartar.

Formidlinga dekker både utstillingar, og anna formidling som aktivitetsdagar og arrangement for publikum, og ulike former for digital formidling.

Museet har eigen formidlingsplan for barn og unge og eigen marknadsplan.

Denne planen omtaler derfor ikkje undervisningsopplegg eller andre særskilde formidlingstilbod til barn og unge, heller ikkje går han nærmare inn på analysar av målgrupper, marknad og besøkstal.

Formidlingsplanen bygger på museet sine mål slik dei er uttrykte i vedtekter, strategiplan, tidlegare formidlingsplanar frå 2009 og 2012, samt marknadsplan og formidlingsplan for barn og unge. I tillegg kjem overordna føringar som stortingsmeldingar, tilskotsbrev frå Kulturdepartementet, vitensenterprogrammet, regionalplanar for museum og kultur, overordna føringar for Kystverkmusea og relevante kommunale planar.

Formidlingsplanen er todelt:

- ein generell del som er felles for alle avdelingar
- delplanar for dei enkelte anlegga som har ei årleg rullering i samband med budsjetthandsaminga og dei årlege handlingsplanane .

Planperiode for del 1 er 3 år frå 01.01.2016 til 31.12.2018.

Generelle føringer for formidlingsarbeidet

I Stortingsmelding nr. 49/2008-2009 *Framtidas museum* heiter det at musea skal ha som hovudmål å:

"nå publikum med kunnskap og opplevelse og være tilgjengelig for alle. Det innebærer målrettet tilrettelegging for ulike grupper og aktuell formidling som fremmer kritisk refleksjon og skapende innsikt."

Formidlinga skal vera kritisk og nyskapande både når det gjeld tematikk og virkemidlar. Dessutan skal musea stø opp under sentrale verdiar som samfunnet vårt bygger på, auka folks attrå etter kunnskap, og fremja toleranse. Det er eit overordna mål at musea gjenspeglar det samfunnet dei er ein del av. Den same stortingsmeldinga tek også opp vitensentera, og framhevar både Vitengarden og Vitenfabrikken i måten vitenserpedagogikken er forankra i museet sin kulturhistoriske kontekst og tematikk. Kombinasjonen blir sett på som ein metode for å heva kvaliteten i både museet og i vitensenteret.

I regjeringa sin nye realfagsstrategi, «Tett på realfag, Nasjonal strategi for realfag i barnehagen og grunnopplæringa (2015 – 2019)» heiter det:

«Flere barn og unge skal få anleding til å gjøre realfaglige erfaringer i nærmiljøet gjennom feltarbeid, besøk på museer, utforskning på vitensentre og oppdrag i lokale bedrifter»

I «Ny strategi for vitensentrene 2016 – 2019» peikar vitenstyret/Forskningsrådet på følgjande: *«Et vitensenter skal spille en rolle i allmenndannelsen, som en møteplass der publikum kan fornye sine kunnskaper på egne premisser. [...] Naturvitenskap og teknologi er også en del av var felles kulturarv. Vitenskapelige teorier, som relativitetsteorien og utviklingslæren, har hatt dyptgripende innvirkning på vårt syn på verden og vår egen plass i den. Nyvinninger, som informasjons- og bioteknologien, har endret arbeidsmåter og levealder. Økte kunnskaper innen naturvitenskap og teknologi har således påvirket våre levekår til alle tider.»*

Formidling i museum

Stortingsmeldinga *Framtidas museum* understrekar at musea skal utviklast til museumsfaglege kunnskapssentra og profilerte samfunnsinstitusjonar. Me skal styrka vår faglege profil og ha som hovudmål å:

- Heva kvaliteten på **forvaltinga** av samlingane.
- Driva **forsking** og kunnskapsutvikling for å oppnå eit fagleg grunnlag for innsamling, dokumentasjon og formidling.
- Driva ei **formidling** som når publikum med kunnskap og opplevelsar.
- **Fornya** oss gjennom fagleg utvikling, nytenking og profesjonalisering.

Det skal dermed vera ein sterk samanheng mellom institusjonen sin faglege profil, innhald i samlingar, forsking og museet si formidling.

Den regionale og kulturelle forankringa for Jærmuseet si formidling

Jordbruk og industri har vore berebjelkane i næringslivet i Jærregionen i moderne tid. Ikkje minst har samspelet mellom desse næringane vore ei drivkraft i den regionale økonomiske og kulturelle utviklinga. Det er denne historia som har gitt opphavet til førestillingane om "den driftige jærbuen". Slik jordbruk og industri har vore komplementære næringar, er Vitengarden på Nærø, med fokus på dei grøne og "jordnære" naturvitenskapane, og Vitenfabrikken i Sandnes, med sitt utgangspunkt i byhistoria for Sandnes og den regionale industrihistoria, komplementære avdelingar som til saman dokumenterer og formidlar denne historia.

Jæren er ikkje berre "Flat-Jæren". Mot aust går den flate og treberre morenesletta over i eit meir kupert landskap – Høg-Jæren og "fjellbygdene" i Sandnes, Time og Gjesdal. Her var det tilgang til store utmarkbeite for sau, og jamvel vaks her tre av ulike slag, som skapte grunnlag for husflid og handverk, og endå til vasskraft som la til rette for industristader som Ålgård og Oltedal.

Silda og seinare olja frå havområdet utanfor Jæren har vore det viktigaste nærings- og vekstgrunnlaget for heile regionen. Men havet tok også. Fram til redningsstasjonane blei utbygde i siste halvdel av 1800-talet var det mange skip som forliste og mange sjøfolk som mista livet langs den langgrunne og verharde jærkysten.

Natur, næringsgrunnlag og kultur i jærregionen byr på variasjonar og kontrastar mellom hav og hei, mellom by og land. Dei tidlegare bygdemusea som Jærmuseet har overteke driftsansvaret for, er i stor grad knytte til den lokale historia. Anlegga på Grødalstrand, Haugabakka, Limagarden og Vistnestunet formidlar denne gjennom sine eigne særtrekk og historieforteljingar.

Garborgsenteret formidlar arven etter forfattarekteparet Arne og Hulda Garborg. Saman sette dei djupe spor etter seg i framvoksteren av det moderne Noreg. Garborgsenteret har òg driftsansvaret for jærhusa Garborgheimen og Knudaheio, barndomsheimen og skrivestova til Arne Garborg.

Stor aktivitet på Sola flystasjon og den sivile flyplassen på Sola har sett sitt preg på Solasamfunnet gjennom mange år. Den sivile flyplassen blei opna i 1937, og gjorde Sola til eit utsett krigsmål under andre verdskriga. Dei to temamusea Flyhistorisk Museum Sola og Rogaland Krigshistorisk Museum dokumenterer og formidlar denne delen av regionen si historie.

Tungenes fyr med Sjøbruksmuseet formidlar korleis folk i regionen nyttar sjøen som transportveg og næringsveg. Sentrum for formidlinga er den over 150 år gamle fyrbygningen som viser fyrvaktaren sitt arbeid og bustad. Eit maritimt vitensenter er under planlegging på Tungeneset.

Etisk plattform

Jærmuseet har ein eigen etisk plattform som ligg til grunn for verksemda vår.

Her heiter det m.a.

«Museet kan ta i mot eksterne gåver når desse samsvarer med museet sine mål og innsamlingsplanar.

Museet kan ta imot pengegåver og andre ytingar frå private gitt til formål som er i samsvar med museet sine mål og vedtatte planar.

Museet kan selja arrangement, profileringstenester og reklame til private firma og bedrifter, men slike tenester og oppdrag må aldri vera i konflikt med det museumsetiske regelverket.

Verken gåver, tenester eller andre forretningsrelasjonar kan legga føringar på museet sine målsettingar, planar og strategi.

Uavhengig av inntektskjelde skal museet halda kontrollen over eigen integritet og innhaldet i sine program, utstillingar og aktivitetar.»

Formidling i Jærmuseet

I Jærmuseet sin overordna strategiplan for 2014–2020, heiter det at

«*Jærmuseet formidlar kunnskap gjennom oppleving, deltaking og utforskning.*»

Jærmuseet sitt motto er: Opplev – delta – utforsk.

Strategiplanen for Jærmuseet peikar på desse fokusområda innan formidling:

A: Jærmuseet skal vera møteplass og arena for å formidla kunnskap og læring til det allmenne publikum, skular og næringsliv.

B: Utvikla nye utstillingar og aktivisera utstillingane som hovudarena for formidling og undervisning.

C: Utvikling, kvalitetssikring og fornying av formidlingsmetodar.

I det følgjande vert formidling knytt til punkt A, B og C nærmare presentert. Leiargruppa har ansvaret for å gjennomføra tiltaka knytt til dei ulike områda.

A: Jærmuseet skal vera møteplass og arena for å formidla kunnskap og læring til det allmenne publikum, skular og næringsliv

Formidlingsplattform

Formidlinga ved institusjonen skjer på ulike måtar, hovudsakleg:

- Utstillingar, permanente og temporære.
- Organisert undervisning av skuleklassar eller andre grupper.
- Aktivitetsdagar og arrangement, eigne eller i samarbeid med eksterne aktørar.
- Digital og nettbasert formidling.
- Eigen bokproduksjon og publisering i eksterne tidsskrift.

I Stiftinga Jærmuseet sine vedtekter heiter det:

«*Jærmuseet er ein møtestad mellom natur, kultur og teknologi, mellom fortid og nåtid.*

Museet skal bidra til at folk flest, og særleg barn og unge, får auka kunnskap om og betre forståing for desse samanhengane slik at vi kan oppretthalda og vidareutvikla eit teknologibasert samfunn som samtidig tar vare på natur og miljø, kultur og historie.»

Både utstillingstema og anna formidling skal vera forankra i overordna mål for institusjonen og måla for den enkelte avdelinga. Nye tema og større formidlingsprosjekt på dei ulike avdelingane skal koordinerast og forankrast i leiargruppa.

Målgrupper

Barn og unge og barnefamiliar har sidan Jærmuseet vore ei hovedmålgruppe for museet. Elles vil det enkelte anlegget definera sine målgrupper og utvikla sine publikumstilbod tilpassa målgruppene.

Regionen Jærmuseet opererer i er i stor grad ein region med mange ulike nasjonalitetar. Museet skal vidareutvikla formidlingstilboda i samsvar med dette.

For planperioden er følgjande hovudmålgrupper valt:

- Barn og unge
- Allment publikum med vekt på familiar
- Innbyggjarar lokalt og regionalt

Målet er å kommunisera effektivt med målgruppene. Det må vera samsvar mellom akrivitetane våre, ressursane me har til rådvelde og dei formidlingsmetodane me nyttar.

Tiltak:

- Museet vil i sitt formidlingsarbeid velja målgrupper for ulike anlegg, tiltak og tema.
- Museet vil trekka ulike målgrupper med i planlegginga av enkelte formidlingstiltak, og legga vekt på medverknad.
- Utvikla tiltak som aukar familiene si allmenndanning og realfagsinteresse, jf. det internasjonale omgrepet «*science capital*».
- Museet vil jamleg evaluera om formidlingstiltaka når målgruppene, m.a. gjennom publikumsundersøkingar.

Møte med publikum

Sidan 2002 har Jærmuseet sine besøkstal auka for kvart år. I 2014 hadde museet samla nær 195 000 gjester. Marknadsplanen har fastsett nærmere mål for besøkstal ut 2016.

Dei nærmaste åra vil ein større del av tida til formidlingspersonalet på fleire anlegg brukast til oppbygging av nye utstillingar, noko som gir mindre tid til publikumsarbeid. Med nye utstillingar er det eit godt potensial for å auka besøkstala mot slutten av denne planperioden.

Alt når publikum skal kjøpa billett møter gjestene frontpersonalet vårt som fortel om tilboda ved institusjonen. Ved dei ulike anlegga er det vertar som tek imot og formidlar noko til publikum. Personalet i kafeen har òg ei viktig rolle som formidlarar av det museet ønskjer å stå for.

Tiltak:

For å halda oppe besøkstalet skal museet gjennomføra desse tiltaka i planperioden:

- Prioritera opplæring og utvikling av omvisarar og skrankepersonell. Særleg gjeld det vertar som arbeider ved anlegga våre i helger og feriar.
- Vurdera å styrka formidlingspersonalet innanfor enkelte område under føresetnad av auka ressursar, m.a. auka realfagskompetansen i organisasjonen.

Tema ved anlegga

Utstillingar og formidlingstema på dei enkelte anlegga skal vera forankra i overordna mål for institusjonen og dei særskilde måla for dei enkelte anlegga.

Tiltak:

- Fastsetta kva tema avdelingane og dei lokale anlegga skal prioritera som formidlingstema.
- Avdelingane lagar meir detaljerte planar/oversiktar for formidlinga ved si avdeling.

B: Utvikla nye utstillingar og aktivisera utstillingane som hovudarena for formidling og undervisning

Utstillingar

Utstillingane og formidlinga skal spissa og dyrka det særeigne ved dei enkelte anlegga.

Formidlinga ved anlegga utgjer ein heilskap som til saman formidlar Jæren si kultur-, natur- og teknologihistorie.

Særleg på dei største anlegga har Jærmuseet investert mange millionar kroner i nye utstillingar i løpet av dei siste åra. Desse utstillingane dannar hovudrammene for museet si publikums-formidling og pedagogiske undervisning.

Vidare har museet planar for fleire nye utstillingar innan 2020. Desse blir nærmere presenterte under det enkelte anlegget.

Jærmuseet har fleire typar utstillingar.

- Faste utstillingar
- Temporære utstillingar
- Miljøutstillingar i dei antikvariske anlegga, inkludert naturen og kulturlandskapet rundt
- Ambulerande vitensenterutstilling (SC)
- Vandreutstillingar
- Digitale utstillingar

Faste utstillingar skal vara meir enn tre år. Jærmuseet legg til grunn at desse skal bygga på:

- Interaktivitet
- Tverrfaglegheit, særleg integrera og visa samanhengar mellom naturvitenskap og kulturhistorie som bidrar til å styrke den kulturhistoriske og naturvitenskaplege allmenndanninga
- Solid fagleg fundament, skaffa fram gjennom eigeninitiert forsking og dokumentasjon, eller i samspel med eksterne fagmiljø
- Lokal og regional forankring
- Samtid og fortid i samspel

Dei faste utstillingane er bygd opp rundt fleire deltema og legg vekt på å få fram samanhengen mellom natur, kultur, teknologi og samfunn, slik at ein betre kan forstå dei drivkraftene som har forma det Jæren me opplever i dag.

Temporære utstillingar er utstillingar med varigheit på inntil tre år. Utstillingsperioden kan variera, nokre står gjennom fleire månader eller år, andre kan vera knytt opp mot eit arrangement og står berre nokre dagar.

Temporære utstillingar kan vera både eigenproduserte og innleigde.

Vandreutstillingar er utstillingar som ikkje er bundne til eit lokale eller ein stad, men som kan flyttast utan at kvalitet eller innhald blir forringa.

Vandreutstillingar er viktige fordi dei set museet i stand å driva formidling der publikum er. Vår ambulerande vitensenterutstilling, ***Science Circus***, er ein annan type vandreutstilling som er særleg retta mot skulane i Rogaland. Målet er å nå elevar og skular som ikkje har ressursar til å besøka dei faste anlegga våre.

Digitale utstillingar er tematiske presentasjonar på internett, eller på andre digitale plattformar. Digitale utstillingar kan ha uavgrensa tilgjenge og varighet.

Digitale utstillingar kan vera dagsaktuelle, og ta opp andre tema enn dei som er eigna til "fysiske" utstillingar. Dei kan også utfylla og vera eit supplement til dei andre museumsutstillingane.

Fleire av utstillingane til Jærmuseet er basert på kunnskap frå eksterne fag- og forskingsmiljø. Museet har som mål å basera ein større del av utstillingane på eigenprodusert forsking og dokumentasjon, jf. museet sin forskingsplan. Særleg vitensenterutstillingane skal integrera og visa samanhengar mellom naturvitenskap og kultur-/naturhistorie. Innan naturvitenskap har ikkje museet eigen forskarkompetanse, og vil framleis vera avhengig av godt samarbeid med eksterne faginstitusjonar (FoU-institusjonar).

Jærmuseet har sjeldan tilstrekkeleg eigne midlar til å gjennomføra større utstillingsprosjekt. Museet må derfor aktivt søka eksterne finansieringskjelder der dette er muleg, enten offentlege prosjektmidlar eller private gaver og sponsorbidrag.

Museet har gode erfaringar med å samarbeida med lokalt og regionalt næringsliv, og vil utvikla dette samarbeidet vidare. All sponsoring og anna ekstern støtte må likevel vera i samsvar med museet sin etiske plattform.

Tiltak:

- Styrka rutinane for betre ressursutnytting i utstillingsarbeidet.
- Prosjektorganisering av utstillingsprosessane, på tvers av faggrupper, og på tvers av avdelingane der dette er tenleg.
- Søka eksterne midlar for å styrka utstillingsfinansieringa.
- Evaluering av utstillinga i forhold til målsettinga.
- Styrka intern kompetanse for eigen produksjon av utstillingar.
- Utvikla samarbeid med eksterne fag- og forskingsmiljø.
- Auka fokus på digitale utstillingar i planperioden.

C: Utvikling, kvalitetssikring og fornying av formidlingsmetodar

Utfordringar for formidlinga i planperioden blir mellom anna å halda på og vidareutvikla publikumsappellen og merkevara som Jærmuseet alt har bygd opp.

Derfor må museet vidareutvikla og fornya formidlinga gjennom å ha ei internasjonal orientering, fanga opp nye formidlingsmåtar og utstillingskonsept. Museet skal òg utvikla eigen kunnskap og nytta det som basis i formidlinga.

Tiltak:

- Delta aktivt i faglege nettverk, nasjonalt og internasjonalt.
- Betra overføringa og utvekslinga av kunnskap internt i organisasjonen.
- Tilsette som arbeider med formidling skal delta på relevante kurs.
- Ta i bruk nye formidlingsmetodar og utvikla fleire forteljingar om den regionale og lokale historia.
- Evaluera formidlinga gjennom brukarundersøkingar, driva publikumskartlegging og intern evaluering.

Aktivitetar

Jærmuseet har mange besøkande, og anlegga held eit høgt aktivitetsnivå. På mange aktivitetsdagar er avdelingane avhengige av frivillede gode hjelparar og faste samarbeidspartar. Museet ønskjer ei brei forankring lokalt og regionalt, og vil utvikla dette samarbeidet vidare.

Gjestene våre skal få lyst til å besøka anlegga fleire gonger. Då er det viktig at aktivitetane på anlegga held høg kvalitet, og at dei har god variasjon og breidde. For å halda god kvalitet på dei aktivitetane me tilbyr må Jærmuseet setta av ressursar i form av tid, pengar og personale til å ta seg av gjennomføringa. Det er viktig å koordinera planar for aktivitetsdagane i organisasjonen.

Tiltak:

- Utvikla aktivitetar på anlegga og utvida samarbeidet med lag, organisasjoner og andre frivillede lokalt og regionalt.
- Intern evaluering av aktivitetar og aktivitetsdagar.
- Sørga for tilstrekkelege ressursar til aktivitetane..
- Koordinering av aktivitetar på anlegga i Jærmuseet.

Publikasjonar

Årboka

Jærmuseet har gitt ut årboka "Sjå Jæren" frå 1989. Redaksjonen har stort sett vore tilsette ved museet. Opp gjennom åra har boka hatt handla om mange ulike tema. Årboka skal ha ei populærviskapsleg form og femna eit breitt publikum. Forfattarane har vore både fagfolk frå museum og universitet og lokalhistorikarar frå dei lokalhistoriske miljøa på Jæren. Årboka er ei anna formidlingsform enn utstillingane. Ho har fungert som bindeledd og samarbeidsarena mellom Jærmuseet og frivillege, og kan ta opp andre tema enn utstillingane.

Mål for årbokarbeidet i planperioden

Samling og dokumentasjon har ansvar for planlegging av årbokarbeidet. Dei skal:

- Utarbeida ein plan for innhald/tema i årboka for åra 2016 til 2018.
- Sette opp plan for kva ressursar som skal nyttast til årboka i dei ulike åra.

Andre publikasjonar

Jærmuseet har sidan 1996 gitt ut serien *Jærskrifter* med fem nummer til nå. Det er bøker som presenterer eigne dokumentasjonsprosjekt, forsking og fagbøker som er relevante for museet. Dette er skrifter med interne og/eller eksterne forfattarar. Jærmuseet sitt forlag har òg gitt ut *500 sitat av Arne og Hulda Garborg* (2015).

I tillegg er tilsette med i ulike forskings- og dokumentasjonsprosjekt der dei publiserer artiklar i ulike tidskrift og bøker.

Mål for arbeidet i planperioden

Utarbeida mål og plan for nye publikasjonar og tema. Vurdera andre formidlingsformer enn boka, spesielt nettutstillingar knytt til eiga nettside, digitalt museum og Fotonett Rogaland si nettside.

Formidling ved dei ulike anlegga

Vitenfabrikken

Om anlegget

Vitenfabrikken er eit unikt vitensenter og museumsanlegg sentralt plassert i Sandnes sentrum. Vitenfabrikken er bygd saman med delar av sykkelfabrikken til Jonas Øglænd, og utgjer saman med Krossen havremølle og møllemeisterbustaden museumskvartalet i Sandnes.

Museet har store samlingar som dokumenterer firmaet Jonas Øglænd, med sykkel, konfeksjon og handel. I tillegg kjem industrisamlingar på keramikk, kjøkkenutstyr, møbler, jernvare m.m. som dokumenterer den store forbruksvareproduksjonen på 1900-talet.

Vitenfabrikken har per 2015 ei interaktiv utstilling på 1500m² og eit planetarium med eigne undervisningsopplegg, stjernevisingar og filmar. Vitenfabrikken har også auditorium som vert brukt til faste populærvitskaplege foredrag.

Ved ferdigstilling av byggetrinn 2 (hausten 2016) vil ein forsterke implementeringa av kulturhistoria i vitensenteret gjennom nye utstillingar og vidareutvikling av dei eksisterande utstillingane.

I tillegg til Vitenfabrikken og museumskvartalet har Jærmuseet ansvar for Thranegården som er ein tidlegare embetsmannsgard. Anlegget frå 17- og 1800-talet er freda, og er i dag utleid til privat galleriverksemd.

Elles ligg seks småbygningar på rot også under Jærmuseet sitt ansvar, dette dreier seg om kvernhus, treskehjulshus og snekkerverkstad som ligg spreidd rundt i Sandnes kommune.

Formidlingstema for Vitenfabrikken

Møte mellom teknologi, historie, naturvitenskap og kunst

- Sandnes byhistorie
- Regional industri og teknologihistorie
- Matematikk
- Astronomi
- Energi, miljø og byutvikling

Prioriterte formidlingstiltak i planperioden

1. Utstillingar

- Sandnes byhistorie og regional industri historie
- Abelloftet – matematikkutstilling
- Etablera *Makerspace*
- Studiemagasin/bibliotek og dokumentcenter
- Vidareutvikla eksisterande utstillingar

- Minst 1 temporær utstilling per år
- Minst 2 utstillingar av lokale samarbeidspartar per år
- Planarbeid Vitenpark
- Innkjøp av 1 ny planetariefilm per år

2. Pedagogiske opplegg

Sjå gjeldande plan for formidling for barn og unge på www.jaermuseet.no.

3. Aktivitetar

- Minst 4 aktivitetsdagar per år (Mølledag, matematikk-, sykkel-, leire/potteri-, stjernedag)
- Minst 4 samarbeidsarrangement per år, Sandnes kommune, Kulturskolen, vidaregåande skular, Musikkrådet, Innvandrerrådet, andre lag og foreiningar
- Populærvitskaplege foredrag og møteplass for samtidsaktuelle debattar relatert til våre formidlingstema
 - a) Minst 2 foredrag per år i samband med eigne temadagar eller temporære utstillingar
 - b) Minst 3 foredrag der VF er arena for samarbeidspartner som ønskjer å halda foredrag
- Utoverretta /utanfor huset aktivitet og arrangement: «Viten på sykkel», Forskingsdagane
- Den multikulturelle byen/regionen: Vitenfabrikken skal gjennom arrangement og aktivitetar arbeida med inkludering, bli ein arena for Sandnes sine innbyggjarar frå 150 land
- Vidareutvikla kommersielle arrangement
- Arena for store arrangement for 800–1600 deltagarar innan realfagsatsing, samt målgruppa barn og unge (RING Kunnskapsdagene, First Lego League)
- Aktivitetar på ettermiddag

Vitengarden

Om anlegget

Vitengarden er Jærmuseet sitt første museumsanlegg med fokus på nyare norsk jordbruk, særleg med vekt på Jæren. Anlegget har utstillingar om kulturlandskapet på Jæren, byggeskikk, energikjelder, utviklingsliner i jordbruket og lokal reiskapsindustri. Basisutstillingane er bygd opp rundt fleire deltema, og legg vekt på å få fram samanhengen mellom natur, kultur og teknologi slik at ein betre kan forstå dei drivkretene som har forma det Jæren me opplever i dag. Av samlingar kan nemnast ei unik samling jordbruksrelaterte reiskap. Vitengarden ligg ved Hanabergsmarka kulturminne- og friluftsområde med eit unikt kulturlandskap og gode turmogleheter. Kvia 4H-gard, med miljøutstilling, hører også med til museumsanlegget, og dyrehald er ein viktig del av publikumstilbodet. Det vert jobba med genbevaring, og arbeidet med å få i stand eit studiemagasin er starta. Vitengarden er regionalt vitensenter saman med Vitenfabrikken og Science Circus. Det historiske gardsanlegget Audamotland ligg like ved Vitengarden.

Formidlingstema for Vitengarden

- Dei grøne naturvitenskapane
- Mat og matproduksjon
- Det rurale kulturlandskapet
- Reiskapsproduksjon og anna jordbruksindustri
- Alternative energikjelder

Prioriterte formidlingstiltak i planperioden

1. Utstillingar

- Drifta og vidareutvikla fast basisutstilling
- Utvikla utstilling og undervisningsopplegg innan temaet Biogass.
- Minst ei større temporær utstilling i planperioden
- Informasjonsløyper/orienteringsløype i Hanabergsmarka
- Utvikla og opna utstilling om sauens og gjetaren
- Utvikla utstilling om steingard og geologi

2. Pedagogiske opplegg

Sjå gjeldande plan for formidling for barn og unge på www.jaermuseet.no.

3. Aktivitetar

- Om lag 10 aktivitetsdagar i løpet av året der ein samarbeider med eksterne aktørar
- Auka kommersielle arrangement, t.d. strikkedag/kokkekurs/humlekurs osv.
- Feretylbd, vitengardsferie og 4H-matskule
- Utvikla opplegg i utstillinga som eignar seg til lagspleising/bedriftsarrangement

Science Circus

Om anlegget

Science Circus er eit omreisande vitensenter som besøker grunnskulane i Rogaland. Det har ei interaktiv utstilling som til vanleg blir montert i gymsalar, allrom eller store klasserom. Utstillinga kan også stå for seg sjølv, og blir tilbydd som vandreutstilling til dømes til andre museum. Målsettinga er å pirra nysgjerrigheita og undringa til barn og ungdom innan naturvitenskap og matematikk gjennom show, interaktive eksperiment og undervisning.

Formidlingstema for Science Circus

- Naturvitenskap
- Matematikk
- Astronomi
- Teknologi

Prioriterte formidlingstiltak i planperioden

- Gjennomføra undervisningsopplegg på 50 skular per år
- Lærarkurs. Halda minst 4 kurs i året

Pedagogiske opplegg

- Utvikla og fornya opplegg innan astronomi, elektronikk, kjemi , matematikk og fysikk

Aktivitetar

- Vera til stades på minst to eksterne arrangement per år
- Vera med på vidareutvikling av undervisningsopplegg og eksperiment på Tungenes
- Vera med på utvikling av undervisningsopplegg og eksperiment på Flymuseet
- Halda kontakt med samarbeidspartar i innland og utland

Garborgsenteret

Om anlegget

Nasjonalt Garborgsenter ligg plassert i sentrum av Bryne, i same bygg som Time bibliotek. Anlegget inneholder ei utstilling om Hulda og Arne Garborg, deira liv, virke og visjonar. Garborgsenteret er eit opplevelingssenter med fokus på formidling av og aktivitetar knytt til litteratur, språk, demokrati, kunnskap og skaparkraft. Utstillinga er ikkje gjenstandsbasert. Garborgsenteret har òg ansvaret for formidlinga ved Garborgheimen, Arne Garborg sin barndomsheim, og Knudaheio, Arne Garborg si skrivestove. Begge anlegga ligg usentralt til i Time kommune. Bygga inneholder historiske interiør. Time mållag er ein viktig samarbeidspartner for formidling og for å halda bygningane opne for publikum.

Formidlingstema for Garborgsenteret

- Arne og Hulda Garborg
- Litteratur og språk
- Demokrati og nasjonsbygging
- Religion, livs- og samfunnssyn
- Media

Prioriterte formidlingstiltak i planperioden

1. Utstillingar

- Drifta og vidareutvikla fast basisutstilling om Arne og Hulda Garborg
- Minst to temporære utstillingar per år på Garborgsenteret
- Opna digital Garborgløype på Knudaheio/Garborgheimen/Bryne
- Gjennomgang og mogleg revisjon av miljøutstillingar i Garborgheimen / Knudaheio

2. Pedagogiske opplegg

Sjå gjeldande plan for formidling for barn og unge på www.jaermuseet.no.

3. Aktivitetar

- 1 aktivitetsdag på Knudaheio kvart år
- 1 ope arrangement på Garborgheimen kvart år
- Minst 10 arrangement på Garborgsenteret kvart år
- Minst 2 samarbeidsarrangement med Time bibliotek kvart år
- Halda årlege Garborgdagar i samarbeid med Time kommune
- Markera Hulda-dagen 22. februar kvart år

Tungenes fyr

Om anlegget

Tungenes Fyr ligg ved innseglinga til Stavanger, i Randaberg kommune. Området rundt anlegget er eit populært turområde. Anlegget består av fyrbrygg, uthus, fyrvaktar- og fyrbetjentbustad. Uthuset har rom for skiftande utstillingar. Det freda fyrbrygget frå 1862 inneheld ei miljøutstilling som viser korleis fyrvaktaren og hans familie budde på 1930-talet. Anlegget har kafé og rom for utelege til arrangement. Av samlingar har Tungenes Fyr ei rekke maleri etter Oskar Sørreime i tillegg til ei samling båtar, båtmotorar, fiskereiskap og anna sjøbruksutstyr som har vore utstilt i Sjøbruksmuseet i Tungevågen.

Det er planar om å oppretta eit maritimt vitensenter i samband med Tungenes Fyr / Sjøbruksmuseet.

I løpet av 2016/17 vil det bli oppretta eit visningssenter for oppdrett på Tungenes, i lokala til Sjøbruksmuseet. Dette er eit samarbeid mellom Jærmuseet og ein lokal oppdrettsaktør.

Jærmuseet skal i denne samanhengen laga undervisningsopplegg og ei større utstilling om temaet, og organisera turar til eit oppdrettsanlegg i nærleiken.

Tungenes Fyr er ein del av Kystverkmusea. Kystverkmusea er i ferd med å utarbeida ein eigen formidlingsplan for alle sine anlegg.

Formidlingstema for Tungenes fyr

- Lokal fyrehistorie
- Formidling knytt til nasjonalt ansvar for lostenesta og trafikksentralane til sjøs
- Navigasjon
- Sjøbruk og fiske og utnytting av strandressursane lang Jærkysten
- Oppdrett/havbruk

Prioriterte formidlingstiltak i planperioden

1. Utstillingar

- Utarbeida utstillingar og eksperiment til eit maritimt vitensenter
- Laga ny utstilling i tilknytting til visningssenter for oppdrett
- Laga temporære utstillingar av utstillingane og eksperimenta nemnde ovanfor
- Låna inn temporære utstillingar med relevante tema

2. Pedagogiske opplegg

Sjå gjeldande plan for formidling for barn og unge på www.jaermuseet.no.

3. Aktivitar

- Minst 8 konserter i året
- Minst ein open aktivitetsdag på Tungenes fyr
- Minst ein open aktivitetsdag ved Sjøbruksmuseet

Temamusea – lokale anlegg

Temamusea er organiserte i avdelinga Levande historie.-Tre av anlegga er temamuseum: Flyhistorisk Museum Sola, Rogaland-Krigshistorisk Museum og Varden Sjøredningsmuseum. For dei andre musea er det eit mål å vidareutvikla miljøutstillingane i heimehusa og uthusa. Planen skal legga vekt på variasjon mellom anlegga og balansera mellom formidling (bruk) og vern.

Aktuelle tema kan t. d. vera:

- Grødalstrandstunet: Den jærske storgarden
- Haugabakka: Skule/administrasjon
- Limagarden: Saue- og husflidsgarden
- Vistnestunet: Sjøgarden.

Alle anlegga har i dag velfungerande undervisnings- og formidlingsopplegg for skulen og aktivitetsdagar med opplegg retta mot allment publikum. Dette vil bli vidareført, men også utvikla og tilpassa nye tema.

I det følgjande er nokre nye tiltak lista opp. Det vil komma fleire endringar etter kvart som arbeidet med spissing av tema på kvart einskild anlegg skrid fram.

Museet har dei siste åra laga fleire nye utstillingar på Haugabakka som etterpå har blitt flytta til andre formidlingsanlegg i museet, dvs. utstillinga er planlagt som vandreutstilling. Denne modellen vil bli vidareført.

Pedagogiske opplegg for alle anlegga: Sjå gjeldande plan for formidling for barn og unge på www.jaermuseet.no.

Varden Sjøredningsmuseum

Om anlegget

Varden sjøredningsmuseum ligg på området til Ogna Camping i eit bygg frå 1970-talet. Museet vart oppretta for å dokumentera og ta vare på utstyret til redningsstasjonane på Jæren. Hovudattraksjonen i samlinga er redningsbåten Tryg. Bygget inneholder i tillegg ei utstilling om forlis og redningshistoria på Jæren. Anlegget held ope på aktivitetsdagar og etter avtale. Medlemmar i Hå Historielag og Jæren kystlag er aktivt med i drifta.

Formidlingstema for Varden

- Sjøredning før og nå: Redningsstasjonane, utstyret, mannskapet
- Forlis langs Jærkysten

Prioriterte formidlingstiltak i planperioden

1. Utstillingar

- Utstillinga blei fornva i 2012

2. Pedagogiske opplegg

Sjå gjeldande plan for formidling for barn og unge på www.jaermuseet.no.

3. Aktivitetar

- Ein familieday per år. Aktivitetar på land i området rundt museet
- Ein større aktivitetsdag kvart femte år der me viser korleis det gamle redningsutstyret blei brukt til redning i sjøen, og moderne sjøredning med helikopter og redningsskøyte. Neste aktivitetsdag er i 2019.

Grødal

Om anlegget

Grødal er eit av dei finaste og best bevarte gardsanlegga i Rogaland. Det ligg mot sjøen og er ei unik ramme for forteljingar frå gamle Jæren, ikkje minst den dramatiske forlis- og redningshistoria. I dei grindbygde løene finn ein mykje skipsmaterial i konstruksjonane. Garden inneholder miljøutstillingar som syner korleis folk budde frå om ca. 1850 til ca. 1920. I løene er det plass til skiftande utstillingar. Anlegget er ope alle søndagar mai–september og kvar dag i skuleferien.

Formidlingstema for Grødal

- Kvardagsliv på Jæren før i tida
- Byggeskikk/jærhuset; samanheng mellom forlis og bygningar
- Garnbinding og -bøting, reipslaging
- Hagebruk, handverk og mattradisjonar

Prioriterte formidlingstiltak i planperioden

1. Utstillingar

- Utvikla ny utstilling i ei løe?
- Torvutstilling i den søre skuten i Gamlahuset

2. Pedagogiske opplegg

- Sjå gjeldande plan for formidling for barn og unge på www.jaermuseet.no.

3. Aktivitetar

- Fire aktivitetsdagar i samarbeid med Hå Historielag og andre frivillege
- Ein aktivitetsdag i samarbeid med Nærbø bygdekinnelag

Haugabakka

Om anlegget

Haugabakka ligg sentralt plassert i eit bustadfelt i Klepp. Anlegget består av eit jærhus frå 1852 og det såkalla "Folgehuset", ei Sandneskasse frå 1906. Jærhuset var kleppebygda sin første faste skule og lærarbustad. Den blei flytta 75 meter mot nord til nåverande plass i 1925, og tente då som heradshus nokre år. Seinare vart huset nytta som bustad for huslause før det blei museum i 1952. Folgehuset er flytta til Haugabakka og blir nytta av Klepp kunstforeining til skiftande utstillingar, kulturkveldar og ulike møter for lag og foreiningar. Huset blir òg nytta som undervisningsrom for skuleklassar som besøker museet.

Klepp historielag og Klepp kunstforeining er viktige samarbeidspartar i samband med formidlinga ved anlegget.

Formidlingstema for Haugabakka

- Formidlinga er knytt til dei skiftande utstillingane i skulehuset.

Prioriterte formidlingstiltak i planperioden

1. Utstillingar

- Ei eigenprodusert eller vandreutstilling årleg i samarbeid med Klepp Historielag og andre frivillege
- 2016 strikkeutstilling
- 2017 Figgjo og Polaris- utstilling?

2. Pedagogiske opplegg

- Sjå gjeldande plan for formidling for barn og unge på www.jaermuseet.no.

3. Aktivitetar

- Ein eller fleire aktivitetsdagar i samband med utstillingane

Limagarden og dei andre anlegga i Gjesdal

Om anlegga

Limagarden i Gjesdal er eit gardstun med bygningar frå 1800–1939. Garden ligg i eit karakteristisk kulturlandskap prega av beite med utsyn over Limavatnet. Rundt vatnet ligg fleire bygningar som er knytt til anlegget: Gardskverna med tørke, eit bakstehus med smie og Gjesdal Ljåfabrikk. Gjesdal er kjent som husflids- og handverkarbygda på Jæren. Limagarden er ei god ramme for å fortelja om samanhengen mellom produksjon av ull og tilverking av garn og tekstilprodukt.

Blekkhuset er planlagt brukt til utstillingslokale for bygdesamlingane. Gamleløa, Smalahuset, Bakstehuset og Smia inneheld gamle reiskapar og utstyr.

Garden er open kvar søndag mai-september og ope kvar dag i juli unntatt måndag.

Formidlingstema for Limagarden

- Aktivitetar knytt til Limavatnet
- Heimeproduksjon av ullklede og stoff

Prioriterte formidlingstiltak i planperioden

1. Utstillingar

- Ny utstilling i Blekkhuset av gjenstandar frå bygdesamlinga

2. Pedagogiske opplegg

- Sjå gjeldande plan for formidling for barn og unge på www.jaermuseet.no.

3. Aktivitetar

- Hage-, urte- og handverksdag
- Fiskedag
- 4-H dag og utleige til ymse kurs

Vistnestunet

Om anlegget

Vistnestunet er ein kystgard som ligg i Randaberg kommune og har ei unik plassering; på landet, nær byen. Heimehuset inneheld ei miljøutstilling som syner eit miljø frå slutten av 1800-talet. Det høyrer både innmark og utmark til anlegget, og det vert halde dyr. Ein av bygningane er eit jærhus der byggeskikken er tilpassa naturtilhøva. Anlegget inneheld òg ein operativ vindmaskin. Vistnestunet er møteplass for turgåarar. Området rundt inneheld eit rikt plante- og dyreliv. Vistnestunet har ikkje faste opningstider.

Formidlingstema for Vistnestunet

- Tresking
- Hage- og plantestell

Prioriterte formidlingstiltak i planperioden

- Utvikla tunet som møteplass i samband med aktivitetsdagar og turgåing.

1. Utstillingar

- Dyrlegen

2. Pedagogiske opplegg

- Sjå gjeldande plan for formidling for barn og unge på www.jaermuseet.no.

3. Aktivitetar

- Randaberg kommune har ansvaret for aktivitetsdagar, formidling til barnehagar, lag og foreiningar og private arrangement. Aktivitetsdagane er blitt ei populær møteplass for publikum i Randaberg og kommunane rundt.

Flyhistorisk Museum Sola

Om anlegget

Museet ligg i Sola kommune ved Stavanger Lufthamn og disponerer 2/3 av ein bevaringsverdig hangar i sjøflyhamna der. Her disponerer museet også kontor og lagerlokale i ei brakke like ved. Bygningane blei sette opp av tyskarane under andre verdskrig. Det er eit autentisk anlegg med ei unik samling fly som dekker både sivil og militær luftfartshistorie. Frivillege har bygd opp museet og halde anlegget ope for publikum.

Ope kvar søndag mai- november. Ope kvar dag i skuleferien bortsett frå måndag.

Formidlingstema for Flyhistorisk Museum Sola

- Sivil og militær, lokal og regional luftfartshistorie
- Samferdsel og kommunikasjon
- Teknologi og naturvitenskap knytt til luft og flyging

Prioriterte formidlingstiltak i planperioden

1. Utstillingar

- Ei temporær utstilling per år

2. Pedagogiske opplegg

- Sjå gjeldande plan for formidling for barn og unge på www.jaermuseet.no.

3. Aktivitetar

- Minst to aktivitetsdagar/arrangement i samarbeid med venneforeininga og andre frivillege per år.

Rogaland Krigshistorisk Museum

Om anlegget

Rogaland Krigshistorisk Museum held til i den tidligare Soma militærleir i Sola kommune.

Utstillingane syner liv og kvardag i lokalsamfunnet under 2. verdskrig, inkludert motstandsarbeidet og tilhøva for jødane. Museet har ei stor samling militære køyretøy og tyngre militært utstyr. I tillegg inneholder samlingane ei omfattande mengd intervjuemateriale, arkiv og foto. Frivillege har bygd opp museet og halde anlegget ope for publikum.

Museet skal flytta til «Torpedoverkstedet» i Sømmevågen i 2017 og blir nabo til Flyhistorisk museum.

Ope kvar søndag mai–november. Ope kvar dag i skuleferien bortsett frå måndag.

Formidlingstema for Rogaland Krigshistoriske Museum

- Lokal forsvars- og krigshistorie frå andre verdskrigen fram til i dag, med hovudfokus på andre verdskrigen.

Prioriterte formidlingstiltak i planperioden

1. Utstillingar

- Utvikla ny utstilling til dei nye lokalra i Sømmevågen. Ferdig til sesongopning 2017

2. Pedagogiske opplegg

- Sjå gjeldande plan for formidling for barn og unge på www.jaermuseet.no.

3. Aktivitetar

- Eit årleg arrangement i samarbeid med venneforeininga